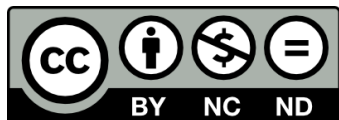

DE GESCHIEDENIS VAN HET GEBRUIK EN HET VERBOD VAN FOLTERING

This work is licensed
under a

**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Overzicht

1. De periode voor de Inquisitie
2. De periode van de Inquisitie
3. De eeuw van de Verlichting
4. Van de 19de tot de 21ste eeuw

De geschiedenis van het gebruik en het verbod van foltering

1. De periode voor de Inquisitie

1. Periode voor de Inquisitie

- Eerste sporen van foltering in het Oude Egypte
- In het Klassieke Griekenland werden enkel slaven gefolterd:
  - De getuigenis van een slaaf was **enkel** toelaatbaar indien verkregen door foltering.
  - Een slaaf was geen rechtssubject, dus schade aan slaven had een juridische weerslag op hun meesters.
  - Vanuit een procedureel gezichtspunt waren slaven getuigen (ondervraagd over misdrijven waarvan hun meesters waren beschuldigd).

1. Periode voor de Inquisitie

In het Klassieke Rome:

- Vrije burgers konden worden gefolterd indien ze werden verdacht van ernstige misdrijven (de autoriteit van de koning of zijn vertegenwoordigers ontkennen).
- Lagere klassen en slaven konden ook worden gefolterd in andere gevallen.
- Foltering werd gezien als een middel om de macht van de heersers te bewaren.
- Foltering werd ook gebruikt om de eerste christenen te verplichten hun geloof te herroepen.

De geschiedenis van het gebruik en het verbod van foltering

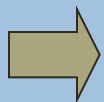
2. De periode van de Inquisitie

2. Periode van de Inquisitie

- Middeleeuwen: foltering werd een formeel deel van de Europese systemen van strafrechtsbedeling door de overname van het Romeins recht
- **‘Oordelen’** waren heel gewoon om de schuld vast te stellen:
  - Indien de beschuldigde onschuldig was, zou God hem redden van zijn letsels.
  - Verschil: foltering werd niet gebruikt om de schuld van een verdachte te bewijzen maar om een bekentenis af te dwingen (niet God maar de mens besliste de zaak).
  - In 1215 verbood de Paus het gebruik van ‘oordelen’ door leden van de kerk.

2. Periode van de Inquisitie

- In 1252 werd foltering geïntroduceerd met de uitdrukkelijke bedoeling om een **bekentenis** te bekomen.
- Vooraleer te worden gefolterd, werd de beschuldigde eerst:
  - Bedreigd met foltering.
  - De folterinstrumenten getoond in een angstaanjagende en donkere folterkamer.
  - Geconfronteerd met de beul (geheel in het zwart gekleed met hoofd en gezicht bedekt).
  - Tot op zijn ondergoed ontkleed met de handen gebonden.

Doel: een gevoel van totale machteloosheid tijdens de ondervraging

2. Periode van de Inquisitie

Dit gebruik van foltering was verbonden met een rechtssysteem dat een **bekentenis** beschouwde als “**de koningin van het bewijs**”:

- Voor een veroordeling had men concreet **bewijs** nodig, de gelijklopende **getuigenissen** van 2 getuigen, of de **bekentenis** van de beschuldigde.
- De gerechtelijke voorwaarde om foltering toe te passen was een **niveau van indirect bewijs** dat vandaag voldoende zou zijn om een verdachte te veroordelen.
- Het Engelse systeem van ‘**common law**’: minder gebaseerd op bekentenissen, dus minder ruimte voor foltering.

2. Periode van de Inquisitie

Middeleeuwse Inquisities: Foltering werd een centrale component van het gerechtelijk systeem van de 13de tot de 18de eeuw:

- Toegepast tegen ketterse bewegingen.
- 1484: de Paus liet het gebruik van foltering expliciet toe in zaken tegen heksen.
- Indien vrouwen aan foltering weerstonden zonder bekentenis kon dit worden geïnterpreteerd als “een slechte invloed”.
- De hoogdagen van de heksenprocessen vonden plaats in 1562, 1590, 1626 en 1650.

De geschiedenis van het gebruik en het verbod van foltering

3. De eeuw van de Verlichting

3. Eeuw van de Verlichting

Foltering werd bijna overal in Europa afgeschaft, omwille van:

- een menselijker strafrecht- juridische procedures en bestraffingen respecteerden de waardigheid van de persoon.
- formele twijfels over het nut van foltering.
- belangrijke verschuiving van het juridisch systeem, waarbij indirect bewijs een grotere rol speelt en nieuw straffen werden ingevoerd zoals 'straf op verdenking': de kloof werd dus gedicht tussen de terdoodveroordeling en de vrijspraak.

De geschiedenis van het gebruik en het verbod van foltering

4. Van de 19de tot de 21ste eeuw

4. 19de tot 21ste eeuw

Foltering als een formele en gelegaliseerde ondervragingstechniek was in de praktijk verdwenen, met de uitzondering van:

- Rusland (1917-1922), fascistisch Italië en Spanje, en Nazi Duitsland.
- Jaren 1950: Franse coloniale administratie onderwierp vele Algerijnen aan folteringen.
- Periode van de Koude Oorlog, het totalitarisme in Zuid-Amerika en Afrika, en tijdens de Balkanoorlog in de jaren 1990.

4. 19de tot 21ste eeuw

- Vandaag vormen foltering en slechte behandeling nog steeds een routinepraktijk in vele landen over de wereld, zelfs als ze ***absoluut zijn verboden in het internationaal recht.***
- Doel en toepassing van foltering zijn aanzienlijk veranderd:
  - verschuiving naar “**propere foltering**” die geen zichtbare tekenen achterlaat, door de VS, Frankrijk en Groot-Brittannië, en die uiteindelijk is verspreid naar niet-democratische landen
  - het doel van foltering verschoof (zeker in de democratische landen) van het bekomen van een bekentenis over een misdrijf uit het *verleden* naar toezicht op **toekomstige activiteiten.**

4. 19de tot 21ste eeuw

“**Propere foltering**” in democratische landen om te verhinderen dat deze ontdekt wordt omwille van:

- De behoefte aan legitimering van democratieën tegenover hun burgers.
- De erkenning van de mensenrechten.
- Het toenemend toezicht over de implementatie en het respect voor de mensenrechtenstandaarden.